КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра практичної психології та інклюзивної освіти

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

КЕРІВНИКІВ ЗЗСО

«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри практичної психології та інклюзивної освіти

(*протокол № 11 від 22.10.2026 р.)*

Завідувачка кафедри Галина ВАРХОЛИК

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(*протокол № 7-1 від 29 жовтня 2026р.)*

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

Розробники: ***Віра РЕМАЖЕВСЬКА***, доцент кафедри практичної психології та інклюзивної освіти ЛОІППО, кандидат педагогічних наук, доцент; ***Галина ВАРХОЛИК***, завідувач кафедри практичної психології та інклюзивної освіти ЛОІППО, кандидат педагогічних наук; ***Галина КУЗЬ***, завідувач обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти ЛОІППО.

Напрям підвищення кваліфікації: забезпечення і підтримка навчання, виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі та в умовах спеціальних класів

Розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації керівників закладів загальної середньої освіти з організації інклюзивного навчання та реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти» (наказ МОН України від 12.10.2022 № 904)

Термін дії програми: з 01.01.2027 до 31.12.2031 року.

Рецензенти:

- **Ігор ТАНЧИН**, заступник директора з науково-педагогічної роботи ЛОІППО, кандидат історичних наук.
- **Юлія ПОГРЕБНЯК,** директор державної установи «Український інститут розвитку освіти», кандидат наук з державного управління.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми.

Упродовж останніх років відбулися важливі зміни в освіті дітей з особливими освітніми потребами у світі та в Україні - інклюзія розуміється в «ширшій» перспективі, адже всі учні з особливими освітніми потребами (далі – ООП) мають бути включені в освітній процес. При впровадженні інклюзивних форм навчання важливими стають якість результатів і процесів спеціального навчання. Основна увага зосереджується не на організаційній структурі, а на навчанні учнів. Такі теми, як розвиток освітнього процесу, адаптовані форми оцінювання освітнього процесу та свідоме ставлення до переходу між різними ланками освіти набувають важливого значення в умовах Нової української школи (НУШ). Педагоги мають володіти не лише загально педагогічними компетентностями, але й спеціальними знаннями та навичками, що дозволяють їм ефективно працювати з дітьми з ООП, у тому числі з інвалідністю, зокрема в умовах спеціальних та інклюзивних класів.

Нові нормативно-правові документи щодо організації інклюзивного навчання та навчання в спеціальних класах учнів з ООП потребують ретельного вивчення та практичного опрацювання педагогічними працівниками закладів загальної середньої освіти.

Саме тому дана програма передбачає всебічну фахову підготовку педагогів, з урахуванням вимог сучасної освіти.

Цільова група: керівників ЗЗСО.

Обсяг (тривалість): 30 академічних годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми: програма реалізується в очно-дистанційному форматі. Лекційні та практичні заняття проводяться очно та/або дистанційно в синхронному режимі (відеоконференція), самостійна робота виконується асинхронно на освітній платформі закладу. Навчання будується на кейсах із реальної практики; слухачі працюють у малих групах і впродовж курсу створюють груповий проєкт, що поєднує всі модулі програми. Рекомендована наповнюваність групи — 30–35 осіб.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна, (очно-дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: розвинути професійну компетентність керівників ЗЗСО, які працюють або планують організовують роботу з учнями з ООП, підвищення рівня умінь і навичок, необхідних для організації якісного освітнього процесу, реалізації індивідуального підходу до навчання, виховання та корекційно-розвиткової допомоги дітям з ООП. Підготувати керівників закладів загальної середньої освіти до розроблення індивідуальної програми

розвитку учня. Запропонувати керівникам практичні стратегії управління процесом організації адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), особливостей оцінювання навчальних досягнень учнів, забезпечення психолого-педагогічного супроводу учня з ООП та ефективної взаємодії з батьками учнів з ООП.

Реалізація визначеної мети передбачає розв'язання таких завдань:

1. Проаналізувати нормативно-правове забезпечення організації інклюзивного навчання учнів з ООП та функціонування спеціальних класів.
2. Формувати розуміння особливостей розвитку та категорій (типів) освітніх потреб (труднощів) дітей з ООП;
3. Ознайомити слухачів з адаптацією/модифікацією навчального матеріалу та освітнього процесу відповідно до індивідуальних особливостей учнів з ООП;
4. Формувати і розвивати у слухачів навички, необхідні для керівництва розробленням індивідуальних програм розвитку учнів (ІПР), індивідуальних (адаптованих/модифікованих) навчальних програм та індивідуального навчального плану;
5. Ознайомити з ефективними методами, формами та прийомами управлінської діяльності роботи з дітьми з ООП;
6. Розвивати у слухачів вміння партнерської взаємодії з батьками учнів з ООП.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

Загальні:

ЗК.01: громадянська відповідальність;

ЗК.02: комунікація та взаємодія в команді;

ЗК.03: культурна компетентність;

ЗК.04: лідерська компетентність;

ЗК.05: підприємливість та інноваційність.

Професійні:

В1.2: педагогічна підтримка осіб з ООП;

А2.4: добір сучасних методик для роботи з ООП;

А3.3: цифрові технології в навчанні учнів з ООП;

Б1.1: урахування індивідуальних особливостей учнів з ООП;

Д1.2: використання інновацій у професійній діяльності.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Підвищення кваліфікації керівників ЗЗСО передбачає вдосконалення набутих та формування й розвиток нових загальних і професійних компетентностей, які дають змогу краще працювати з учнями з ООП, розробляти індивідуальну програму розвитку учня з ООП, здійснювати адаптацію/модифікацію навчального матеріалу та освітнього процесу відповідно до потреб учнів з ООП, організовувати та надавати психолого-педагогічні послуги учням з ООП, які забезпечують варіативність, різноманітність, доступність та якість надання освітніх послуг учням з ООП

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації: контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації здійснюється шляхом підсумкового тестування (бальна система) та вербального оцінювання виконання практичних завдань. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест з 20 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, — 100 балів. Прохідний бал — 75. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат встановленого зразка.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено ознайомлення цільової аудиторії з сучасними науково-методичними підходами, принципами та стратегіями побудови безбар'єрного та інклюзивного освітнього простору для учнів з ООП, структури та алгоритмів діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

Особливістю є формування у слухачів здатності до розроблення, реалізації та моніторингу індивідуальної програми розвитку учня з ООП, застосування на практиці різних моделей взаємодії педагогічних працівників під час щоденної взаємодії з учнями, батьками з врахуванням локальних умов.

Підсумкові заходи та оцінювання: Оцінювання результатів навчання проводиться систематично й послідовно. Воно включає поточний контроль (опитування та аналіз практичних завдань під час занять, виконання модульних тестів) та підсумковий контроль (складання підсумкового тесту.

Самостійна робота містить:

- завдання, спрямовані на ознайомлення з нормативними та інструктивно-методичними документами, що регламентують питання організації інклюзивного навчання та функціонування спеціальних класів в ЗЗСО;
- пошуково-дослідницькі завдання, спрямовані на розроблення індивідуальної програми розвитку учня з ООП, вмінь працювати в команді супроводу під час організації роботи з учнями;
- практичні кейси, які допоможуть сформувати та розвивати знання, уміння та навички педагогічних працівників з організації навчання учнів з ООП;
- вправи, спрямовані на рефлексію.

Самостійна робота виконується асинхронно, перелік завдань наведено в розділі 4.3. Результати подаються у вигляді схем, таблиць, зразків документів, фрагментів уроків; викладач перевіряє їх і обговорює на наступному занятті. За результатами самостійної роботи слухачі презентують, на основі отриманих результатів готують груповий проєкт, презентують та захищають його (тематика відповідно до фахового напряму) в контексті організації навчання учнів з ООП.

Підсумкові заходи: вихідне діагностування; презентація та публічний (дистанційний) захист групового проєкту; тестування, підсумкова рефлексія. Форма підсумкового контролю — залік.

Зміст програми складається з чотирьох модулів. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест з 20 питань. Програма передбачає теоретичну та практичну підготовку слухачів, а також виконання ними самостійної роботи та підготовку проєкту.

Теоретична складова зорієнтована на ознайомлення цільової аудиторії з сучасними науково-методичними підходами, принципами та стратегіями побудови безбар'єрного та інклюзивного освітнього простору для учнів з ООП, структури та алгоритмів діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

Практична складова спрямована на формування у слухачів здатності до розроблення, реалізації та моніторингу індивідуальної програми розвитку учня з ООП, застосування на практиці різних моделей взаємодії педагогічних працівників під час щоденної взаємодії з учнями, батьками з врахуванням локальних умов.

Практичні завдання виконують слухачі під час практичних занять, що передбачені навчально-тематичним планом програми. Практичні заняття проводяться в інтерактивних формах: розбір кейсів, тренінгові вправи, рольові та ділові ігри, робота в малих групах, дискусії, складання документів (ІПР, фрагментів навчальних програм, планів).

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми, становить 30 год., з них: 9 год - лекційні заняття, 14 годин - практичних занять, 7 годин - самостійної роботи (з них 4 години - підсумковий контроль).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Модуль 1. Загальна підготовка	**2**	**–**	**–**	**–**	**2**
1.1 Нормативно-правове забезпечення освіти дітей з ООП у ЗЗСО та організація навчання дітей з ООП в умовах НУШ	2	–	–	–	2
Модуль 2. Професійна підготовка	**4**	**8**	**1**	**–**	**13**
2.1 Освітня програма закладу освіти та річні навчальні плани з урахуванням роботи спеціальних/інклюзивних класів	1	1	–	–	2
2.2 Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП	2	2	–	–	4
2.3 Розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР) учня	1	3	1	–	5
2.4 Організація освітнього середовища для дітей з ООП в умовах НУШ	–	1	–	–	1
2.5 Оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП	–	1	–	–	1

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Модуль 3. Фахова підготовка	**3**	**6**	**2**	**–**	**11**
3.1 Категорії (типи) ООП (труднощів), ступінь їх прояву та рівень психолого-педагогічної підтримки в ЗЗСО	2	2	–	–	4
3.2 **Адаптація та модифікація** — основні стратегії організації освітнього процесу для дітей з ООП	1	2	2	–	5
3.3 Індивідуальний та диференційований підхід до дітей з ООП в освітньому процесі	–	2		–	2
Модуль 4. Діагностично-аналітичний	**–**	**–**	**–**	**4**	**4**
4.1 Вхідне діагностування	–	–	–	1	1
4.2 Груповий проєкт: презентація	–	–	–	2	2
4.3 Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія	–	–	–	1	1
РАЗОМ	**9**	**14**	**3**	**4**	**30**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Загальна підготовка

Тема 1.1. Нормативно-правове забезпечення освіти дітей з ООП у закладах загальної середньої освіти та організація навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах Нової української школи.

Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»; Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти (чинна редакція); Порядок утворення та функціонування спеціальних класів; права дітей з ООП та їхніх батьків. Роль інклюзивно-ресурсного центру в освіті дітей з ООП, шлях дитини від висновку ІРЦ до початку навчання в школі; навчання учнів з ООП відповідно до категорії (типу) особливих освітніх потреб (труднощів), рівнів підтримки та з врахуванням організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти (спеціальні та інклюзивні класи, з дистанційною формою здобуття освіти тощо); команда психолого-педагогічного супроводу та індивідуальна програма розвитку учня.

МОДУЛЬ 2. Професійна підготовка

Тема 2.1. Освітня програма закладу освіти та річні навчальні плани з урахуванням роботи спеціальних/інклюзивних класів.

Підстави створення освітньої програми закладу освіти, структура освітньої програми закладу; типові освітні програми; річний навчальний план; відображення корекційно-розвиткового складника освітньої програми; специфіка організації освітнього процесу у спеціальних та інклюзивних класах.

Тема 2.2. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП

Організація роботи та склад команди психолого-педагогічного супроводу; функції членів команди супроводу, роль керівника, розподіл відповідальності; порядок розроблення ІПР учня; організація засідань і ведення документації; взаємодія з ІРЦ та батьками.

Тема 2.3. Розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР) учня. Структура ІПР; формулювання довготривалих та короткотривалих цілей; визначення рівня психолог-педагогічної підтримки; особливості першого рівня підтримки дітям з ООП; моніторинг і оцінювання учнів з ООП; перегляд і внесення змін до ІПР; зв'язок ІПР з індивідуальним навчальним планом (індивідуальною навчальною програмою); адаптація/модифікація навчального матеріалу.

Тема 2.4. Організація освітнього середовища для дітей з ООП в умовах НУШ.

Основні складові освітнього середовища; ключові принципи інклюзивного середовища; безпечне фізичне та матеріальне середовище; створення психологічно комфортного мікроклімату в закладі освіти, інформаційне та цифрове середовище; педагогічний та освітній простір (за вимогами НУШ): тематичні осередки у класах (навчальний, художньо-творчий, ігровий, куточок тиші тощо), мобільні, ергономічні меблі та дитиноцентричний підхід (ранкові кола, інтерактивні методики); вимоги до безпеки в школах під час війни; критерії оцінювання середовища для аудиту закладу освіти.

Тема 2.5. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами.

Система та загальні критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти; принципи та функції оцінювання; підходи до оцінювання результатів навчання; види оцінювання та види оцінок, форми оцінювання, методи та інструменти оцінювання, інструментарій оцінювання, правила і процедури здійснення оцінювання учнів з ООП; фіксація динаміки досягнень в ІПР.

МОДУЛЬ 3. Фахова підготовка

Тема 3.1. Категорії (типи) ООП (труднощів), ступінь їх прояву та рівень психолого-педагогічної підтримки в ЗЗСО.

Загальна характеристика дітей з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової та зорової функції, з функціональними фізичними або моторними труднощами, що передбачають обмеження опорно-рухової (кістково-м'язової) функції, з функціональними мовленнєвими труднощами, з інтелектуальними труднощами, із соціоадаптаційними труднощами, зокрема такими, що пов'язані з розладами аутистичного спектра та складними порушеннями розвитку; зв'язок категорії (типу) труднощів, ступіня прояву та рівня психолого-педагогічної підтримки в закладі освіти.

Тема 3.2. Адаптація та модифікація — основні стратегії організації освітнього процесу для дітей з ООП.

Адаптація і модифікація змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів); зміни у змісті, методах, темпі, середовищі та оцінюванні результатів навчання; конкретні кейси учнів залежно від категорії (типу) особливих освітніх потреб (труднощів) та рекомендованого інклюзивно-ресурсним центром рівня підтримки дітей.

Тема 3.3. Реалізація індивідуального та диференційованого підходу до дітей з ООП в освітньому процесі.

Диференціація за складністю, темпом і формою подачі навчального матеріалу; парна й групова робота; використання ресурсної кімнати (ресурсного осередку); надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги); цифрові інструменти та спеціальні технічні засоби в організації навчання учнів з ООП.

МОДУЛЬ 4. Діагностично-аналітичний

Тема 4.1. Вхідне діагностування.

Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою підвищення кваліфікації. Формування очікувань учасників курсів.

Тема 4.2 Груповий проєкт: презентація групового проєкту.

Тема 4.3 Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія.

Підсумкова рефлексія.

4. ВИМОГИ ДО ГРУПОВОГО ПРОЄКТУ.

Тематика проєктів обирається з переліку, наданого викладачем. Проєкт має містити:

- аналіз конкретного кейсу дитини з ООП та організації її навчання;
- адаптацію освітнього середовища;
- складену ІПР та/або індивідуальну навчальну програму (індивідуальний навчальний план);
- приклади адаптації і модифікації навчального матеріалу та освітнього середовища;
- висновки щодо ефективності виконання ІПР.

Форма представлення — презентація або буклет. Захист — публічний/ дистанційний.

4.1. Орієнтовний перелік тем проєктів:

1. Взаємодія членів команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП (відповідно до кейсу) в інклюзивному класі (початкова освіта).

2. Взаємодія членів команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП (відповідно до кейсу) в спеціальному класі (базова середня освіта).

3. Особливості адаптації/модифікації навчального матеріалу та освітнього процесу для учня з функціональними сенсорними труднощами, що

передбачають обмеження зорової функції, які потребують другого, третього рівнів підтримки.

4. Особливості адаптації/модифікації навчального матеріалу та освітнього процесу для учня з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової функції, які потребують четвертого, п'ятого рівнів підтримки.

5. Розроблення і особливості виконання індивідуальної програми розвитку учня зі складними порушеннями розвитку (початкова освіта).

6. Розроблення і особливості виконання індивідуальної програми розвитку учня зі складними порушеннями розвитку (базова середня освіта).

7. Реалізація індивідуального та диференційованого підходу до навчання учня із соціоадаптаційними труднощами, зокрема такими, що пов'язані з розладами аутистичного спектра, який потребують п'ятого рівня підтримки.

8. Реалізація індивідуального та диференційованого підходу до навчання учня з інтелектуальними труднощами, зокрема такими, який потребують четвертого рівня підтримки.

4.2. Орієнтовний перелік практичних завдань під час засвоєння програми:

№	Тема	Завдання	Результат
1	1.1	Опрацювати нормативно-правові документи за кейсами: визначити, що дозволено, що є обов'язковим, маршрут батьків дитини з ООП.	Заповнена таблиця «ситуація - норма - дія».
2	2.1	Скласти фрагмент освітньої програми закладу освіти та річного навчального плану закладу зі спеціальним класом.	Фрагмент освітньої програми закладу/ річного навчального плану.
3	2.2	Рольова гра «Засідання команди психолого-педагогічного супроводу»: розподіл ролей, ухвалення рішення щодо дитини, оформлення протоколу засідання.	Протокол засідання.
4	2.3	Скласти ІПР за кейсом: цілі, послуги, критерії оцінювання результатів, строки перегляду.	Проєкт ІПР.

№	Тема	Завдання	Результат
5	2.4	Аудит безпеки і доступності середовища класу за чек-листом; запропонувати 5 конкретних змін освітнього середовища.	Заповнений чек-лист, перелік змін.
6	2.5	Розробити систему оцінювання для кейсу учня з ООП: види, критерії, форми фіксації прогресу.	Таблиця критеріїв.
7	3.1	Розбір кейсів за категоріями труднощів: визначити потреби та рівень психолого-педагогічної підтримки.	Аналітична картка кейсу.
8	3.2	Адаптувати і модифікувати фрагмент навчальної програми для різних категорій труднощів.	Два варіанти фрагмента навчальної програми.
9	3.3	Розробити диференційоване завдання (три рівні) та план парної/групової роботи.	Пакет диференційованих завдань.
10	4.1	Вхідне діагностування, формування очікувань слухачів.	Анкета, перелік очікувань.
11	4.2	Презентація та публічний захист групових проєктів.	Захищений груповий проєкт.
12	4.3	Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія.	Тестування

4.3. Перелік питань для самостійного опрацювання матеріалу слухачем.

Обов'язкова самостійна робота (3 год.) складається з двох завдань, виконання яких є передумовою створення випускного проєкту.

Тема	Години	Завдання	Питання для опрацювання	Результат роботи
2.3	2	За кейсом учня з ООП скласти зразок ІПР з зазначеними цілями на семестр.	1. З яких розділів складається ІПР? 2. Як сформулювати вимірювані цілі? 3. Коли й за яких умов ІПР переглядають?	Зразок ІПР

3.2	1	Скласти таблицю: «категорія (тип) труднощів - прояви - рівень підтримки – приклади психолого-педагогічної допомоги – можливі адаптації/модифікації навчального матеріалу»	1. Як співвідносяться категорія труднощів, ступінь прояву й рівень підтримки? 2. Які ознаки допомагають педагогові помітити особливі освітні труднощі (на прикладі кейсу учня з ООП)?	Таблиця

5. МАТЕРІАЛ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО ТЕСТУ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ ЗЗСО

1. Якими законодавчими та нормативно-правовими документами урегульовано організацію інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти?
2. Якими законодавчими та нормативно-правовими документами урегульовано створення спеціального класу у закладі загальної середньої освіти?
3. Яка різниця між спеціальним класом та інклюзивним класом?
4. Хто входить до складу команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП?
5. Які категорії дітей і яких рівнів підтримки можуть навчатися у спеціальних класах ЗЗСО?
6. Який документ є підставою для складання ІПР?
7. Які складові обов'язково мають бути відображені в освітній програмі закладу?
8. Що є підставою для адаптації модельних навчальних програм?
9. Що є підставою для модифікації модельних навчальних програм?
10. Який ключовий принцип є основним у навчанні дітей з ООП?
11. Які умови мають бути створені для навчання дітей зі складними порушеннями розвитку?
12. У класі з'явився учень зі складними порушеннями розвитку, зокрема з поєднаними функціональних сенсорних труднощів, що передбачають обмеження слухової функції та обмежень зорової функції. Які перші кроки ви зробите як педагог?

13. Назвіть три основні вимоги до організації освітнього середовища для учнів з соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами, у тому числі що пов'язані з розладами аутистичного спектра.
14. Які методи моніторингу навчальних досягнень учнів з ООП ви знаєте?
15. Які інструменти комунікації з батьками є найбільш ефективними у ЗЗСО?
16. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного віку з порушеннями зору.
17. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного віку з порушеннями слуху.
18. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного віку з інтелектуальними порушеннями.
19. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного віку з соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами, у тому числі що пов'язані з розладами аутистичного спектра.
20. Які інноваційні форми і методи психолого-педагогічної роботи з дітьми шкільного віку з ООП ви знаєте?

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту».
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту».
3. Закон України «Про охорону дитинства».
4. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні».
5. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затверджений постановою КМУ від 15.09.2021 № 957 (у редакції постанови КМУ від 05.02.2026 № 129, чинної з 01.08.2026; зі змінами, внесеними постановою КМУ від 23.09.2026 № 1164, чинними з 01.10.2026).
6. Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затверджене постановою КМУ від 12.07.2017 № 545 (зі змінами).
7. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затверджений постановою КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами).
8. Порядок утворення та умов функціонування спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти, затверджений наказом МОН від 22.08.2024 № 1182 (зареєстровано в Мін'юсті 18.09.2024 за № 1408/42753).
9. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: наказ МОН від 08.06.2018 № 609 (у новій редакції наказу МОН від 29.05.2025 № 787).
10. Розпорядження КМУ від 07.06.2024 № 527-р. «Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024–2026 роки»
11. Про затвердження принципів, критеріїв і меж розумного пристосування та універсального дизайну: постанова КМУ від 17.12.2025 № 1673.

7. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вавіна Л.М., Ремажевська В.М. Розвиваємо у дитини вміння бачити. Київ : Літера, 2008.

2. Дитина з порушенням слуху / С. В. Литовченко, В. В. Жук, О.М. Таранченко — Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. — 56 с. — (Інклюзивне навчання)

3. Жук В.В., Литвинова В.В., Литовченко С.В. Чути і спілкуватись. Крок за кроком з батьками. Методичний супровід та психологічна підтримка: навчально-методичний посібник для педагогів та батьків. Київ, 2023. 57 с.

4. Запровадження безбар'єрності освітніх послуг в закладах дошкільної та загальної середньої освіти : аналітичні матеріали для МОН України / за заг. ред. Л.І. Прохоренко, В.В. Засенка, Н.А. Ярмоли. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 77 с.

5. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Діти з особливими освітніми потребами: навчання та супровід у період повоєнної відбудови: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. – 192 с.

6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. - 232 с.

7. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку : навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В.,Трикоз С. В.; за наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. – 936 с.
https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725704/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9A%D0%A0%D0%A2-2020.pdf

8. Литовченко С. В., Жук В. В., Литвинова В. В. Новий формат освітнього середовища: діти з порушеннями слуху у дошкіллі: навч.-метод. посіб. / С. В. Литовченко, В. В. Жук, В. В. Литвинова. – К.: ФОП Симоненко О.І., – 2019. – 279 с.

9. Мякушко О.І., Кожановська О.М. Методичні основи корекційного навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку: здоров'я, безпека та добробут: практ. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 138 с.

10. Недозим Інна. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра: навчання та розвиток .- Харків, видавництво «Ранок», 2020
hup://library.megu.edu.ua:8180/jspui/bitstream/123456789/3484/1/2020Uchni-p2020ochatkovykh-klasiv-iz-rozladamy-autystychnogo-spektra-navchannia-ta-rozvytok-Nedozym.pdf

11. Особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник /авт.: О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, С. Трикоз, І. Сухіна, Н. Ярмола. За наук. ред.: О. Чеботарьової, І. Сухіної. – К.: ІСПП імені

Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. – 450 с. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718292/

12. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами / методичні рекомендації / укладачі: Н. Софій, О. Стягунова, О. Федоренко. Київ, УІРО, 2024, 40 с. https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2024/07/29/Otsinyuvannya.navch.dosyahn.uchniv.z.OOP-metodrekomendatsiyi-2024.pdf

13. Порадник батькам: практичні рекомендації під час дистанційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник / О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, І. Сухіна, С.Трикоз. За заг. ред. О. Чеботарьової – К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. – 154 с.– Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/721765

14. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Баташева Н.І., Душка А.Л., Недозим І.В., Омельченко І.М., Орлов О.В. Навчання дітей з порушеннями когнітивного розвитку в умовах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник / за ред.В.В.Засенко, Л.І.Прохоренко. –2020. – 435 с.
https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723004/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D1%83%D0%BC%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85.pdf

15. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Недозим І.В., Баташева Н.І./ методичний вісник: Бар'єри в навчанні та участі дітей з когнітивними порушеннями: особливості розвитку дітей із ЗПР, РАС, ГРДУ. – Київ, 2018
https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713087/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf

16. Сучасний курикулум в освіті дітей з порушеннями слуху : методичні рекомендації / С.В Литовченко, О.М. Таранченко, В.В. Жук, В.М. Шевченко, В.В. Литвинова, О.Ф. Федоренко. — Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. — 321 с.

17. Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах кризових викликів/ авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна та ін.: За наук. ред. О.В. Чеботарьової – К., ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 600 с. https://lib.iitta.gov.ua/737146

Сухіна, І.В. (2018) *Гіперактивна дитина* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3802-2

– Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711316/

18. Трикоз С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X) and Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024) (2018) *Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку* «Інклюзивне навчання». «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3800-8 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711320/

19. Учні початкових класів із порушеннями слуху: навчання та розвиток : навчально-методичний посібник / □С.В. Кульбіда, С.В. Литовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова□. – Харків : Вид-во «Ранок», 2020. – 144 с.

20. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053), Василенко-ван де Рей, А. and Ліщук, Н.І. (2018) *Дитина із синдромом Дауна* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3805-3 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711322/

21. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024), Трикоз, С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053), Ярмола, Н. А. (orcid.org/0000-0001-9374-5543), Бобренко, Інна Всеволодівна (orcid.org/0000-0002-9501-5461), Королько, Н.І., Мальчевська, О.П., Сеник, А.В., Дзіядевич, Л. Г., Дмитрієва, І. В., Остапенко, Л.І., Тарновська, Л.І., Кликова, С.О., Голомозда, І.В., Чухліб, О. А. and Колодзейська, Н.М. (2019) *Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5-10 класів з порушеннями інтелектуального розвитку : нав.-метод. посіб.* Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, м. Київ, Україна. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718297/

22. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053) and Ярмола, Н. А. (orcid.org/0000-0001-9374-5543) (2019) *Методичні рекомендації "Основи діагностичної діяльності корекційного педагога в роботі з дітьми з комплексними порушеннями розвитку"* – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718307/

23. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Трикоз, С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X), Міненко, А.В., Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024) and Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053) (2016) *Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з помірним ступенем порушення інтелектуального розвитку в системі корекційно-розвивального навчання спеціального загальноосвітнього закладу: нав.-метод. посібник* Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/707272/

24. Чеботарьова, О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Коваль Л.В. (orcid.org/0000-0002-3342-8922),ДанілавічютеЕ.А. (orcid.org/0000-0003-3911-7612) (2018) *Дитина із церебральним паралічем* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3801-5 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711323/

25. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/ins=5Fspe=5Fped/

Лабораторія олігофренопедагогіки https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/lo/

Відділ освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/decid/

https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0121U108669/ твори теми 2021-2023,2024р

https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0118U003350/ твори теми 2018-2020 рр